3. Савчук С. Оцінка рівня фізичного розвитку студентів вищого технічного закладу освіти / С. Савчук, А. Хомич // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – № 1(5). – С. 58–61.
4. Самчук О. Формування в студентів основ самовиховання та самовдосконалення / О. Самчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – № 1(13). – С. 52–55.

Ірина Коляда,
Лілія Тхоржевська

ДИКЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНІКИ

Педагог відіграє вирішальну роль у навчанні дитини та немало важливу у вихованні. Одним із елементів педагогічної майстерності є дикція та сформованість техніки мовлення. У цьому дослідженні ми проаналізуємо дикцію як елемент педагогічної техніки. Дослідники у своїх працях розглядають дикцію, як вагомий фактор у навчанні дітей. Такі як Н. Бабич «Основи культури мовлення», Б. Буяльський «Поезія усного слова», Н. Вербовая «Искусство речи», В. Чихачев «Культура й техника речи учителя». Визначальними є погляди Л. Виготського, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Киричука, А. Капської, О. Леонтьєва, Л. Нечепоренко, Г. Сагач, В. Семиченко, Н. Тарасевич, які вказують на об'єктивну потребу й можливість формування цього важливого компонента педагогічної майстерності. Не дивлячись на той факт, що дослідженням цього питання займалось невелике коло науковців, ця тема є досить актуальною і проблемною в сучасній школі, адже багато вчителів не виділяють дикцію, як важливий складник педагогічного процесу, не приділяють йому відповідної уваги та не послуговуються правилами риторики.

Дикція (лат. dictio – вимова) – чітка правильна вимова кожного мовного звука, артикуляція голосних і приголосних. На постановку дикції вчителя впливає ряд чинників, кожен з яких по-своєму важливий для правильного викладання свого предмету. Для розвитку артикуляційного апарату вчителю потрібно виділяти час на тренування, аби не втратити навички ясності та чіткості у вимові слів. За дослідженнями науковців існують певні критерії для подання інформації учням [4, с. 26].

Мовлення є показником педагогічної культури, засобом самовираження та самоутвердження особистості вчителя. Досягти високого результату

словесної дії тобто емоційного впливу на слухачів під час читання, мовлення є професійним обов'язком кожного вчителя (К. Станіславський). Прикладом розвитку постановки дикції є досвід А. Макаренка, який спочатку відчував безпорадність у навчанні зі своїми вихованцями, з тих пір почав серйозно займатись над формуванням та становленням свого голосу, дикції, диханням так, що навчився говорити «Іди сюди» 20 відтінками емоцій з різними виразами обличчя.

У практиці молодого вчителя настає час, коли найважливішими для нього є ці «дрібниці»: як висловити свою думку, щоб учні зрозуміли; як подивитися на уроці, щоб погляд вплинув на школяра, і ще багато таких «як», від яких залежать взаєморозуміння у класі й авторитет педагога [2]. Готуючись до уроку, вчитель повинен підготувати та виголосити текст для самого себе, аби на уроці він міг вільно оперувати підготовленою інформацією. Доволі часто педагоги не дотримуються цього важливого елементу і дозволяють собі прийти підготовленими не належним чином [3, с. 14]. Тоді їх урок може втратити своє навчальне значення, адже такий вчитель буде запинатись, можливо, неправильно складати речення, його мовлення буде нечітким. Учні не сприйматимуть подану інформацію, що значно знизить їх успішність. Тим паче діти середнього віку дуже добре наслідують дорослих (наставників) [1, с. 100]. Досить часто можна помітити вчителів, які бубнять собі під ніс завчені теми. Незрозуміло, як вони самі розуміють те, що пояснюють учням. Такі уроки є дуже нецікавими та неефективними, навіть якщо тема захоплююча. Вчителя не буде чути ніхто, можливо, навіть і поважати не будуть, якщо тон і дикція не змінюються за різних обставин [1, с. 105].

Недоліки дикції можуть бути лише фізіологічні, усе інше можна виправити постійними вправами, роботою над своєю вимовою, аби не було звучання «крізь зуби» або занадто швидкого мовлення. До речі, українським жінкам притаманна риса швидко розмовляти. Вчителі повинні контролювати і частоту мовлення школярів (нормальний тон – 70–75 слів на хвилину в старших класах, у середніх – 60).

Тоном мовлення можна подавати інформацію в правильному посилі, виділяти певні важливі факти, мов у книжці жирним шрифтом. Тобто мовлення повинне бути підібране під тему, контекст, вікові особливості та інші фактори.

Еталон дикції – оволодіння орфоепічними нормами.

Слово – головний елемент у навчанні вихованні та розвитку дітей учителем. Саме тому працівник школи повинен не абияк складати речення і підносити учням у будь-якому вигляді, а гарно, крок за кроком розвивати своє мовлення і дикцію, адже не всім дано з дитинства розмовляти чітко і виразно.

Отже, з точки зору загальної значущості дикція дійсно має великий вплив на дитину і їй слід виділяти багато часу, для того щоб

підтверджувати свою обізнаність, майстерність та подавати приклад для своїх колег. Становлення дикції може зайняти багато часу, тож для того, щоб не втрачати навички гарної та правильної вимови, потрібно не шкодувати часу, сили, витримки та старань, адже учитель – це майстер слова, і те, як він повідомить тему чи мету уроку, буде ключем у вирішенні будь-яких проблемних питань, які будуть поставати перед учнем.

Список використаних джерел

1. Культура фахового мовлення: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 572 с.
2. Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду: твори: в 7 т. – К., Т. 5. – 234 с.
3. Педагогіка: підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
4. Техника речи: учебное пособие для студентов филологического факультета. – М.: Гос. ИРЯ им. А. С. Пушкина, 2011. – 43 с.

Сергій Кондратьєв

ПРОТИДІЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗМІНАМ, ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ ПЕРЕПОН НА ШЛЯХУ ДО ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЄЮ

Сучасне українське суспільство проживає важкі трансформаційні зміни. Йому притаманна велика кількість негативних соціальних явищ. Одним із таких явищ є деструктивні процеси в сім'ї, які мають вплив на «здоров'я» соціуму в цілому.

Сім'я, як мікросоціум, забезпечує механізм підтримання руху суспільства у векторі розвитку та соціального прогресу і є невід'ємною складовою його існування. Тому для сім'ї в теперішній час важливо бути адаптивною, пластичною і мобільною, адже якщо не буде розвитку сім'ї – не буде й суспільного прогресу. Однією з актуальних проблем соціальної роботи з сім'ями є феномен протидії змінам. Він знижує ефективність, а в окремих випадках, і зводить нанівець соціальну роботу з сім'єю.

Протидія змінам є нормальним проявом людської сутності і її важливо враховувати при роботі з сім'ями. Будь-яка особа (або соціальна група) при зміні усталеного і звичного способу життя, в умовах розуміння відповідних позитивних перспектив, починає відчувати почуття протидії [2, с. 101].

Залежно від типології особистості клієнтів, розрізняють відкриту та приховану протидію соціальним змінам.

Відкрита протидія соціальним змінам зазвичай характеризується